

« zurück blättern vor »

SMAKOWAĆ v. imp., ab 1420. **1)** ‘schmackhaft sein’ – ‘być smacznym’: Anf. 15. Jh. R XXIV 70, STP *Habitaberis in deserto in terra salsuginis, id est sterilitatis, quia salsus terre saper smacovane.* o ca.1450 PF IV 569, STP *Quia non sapiunt nye smacuye gym.* o 1535 GlabGad I 6, SPXVI *po żadnym owoczu wilgotnym picie nie smakuie.* o 1543 RejRozpr I 4, SPXVI *Wsssem smákuie tá potráwá.* o 1595 SkarKaz 161b, SPXVI *Niechże mi smákuią potráwy twoie / niechże ie słodko w zębách fercá mego rościeram.* o 1632 Cn.Ad. 723, L *Nie wszyftko zdrowo, co smakuie.* o 1751 Żegl.Ad. 45, L *Co smakuie, to koszuie.* o (1876–1878) 1949–1951 Sienk.Listy I 235, DOR *Zgłodniałemu i chleb razowy smakuie.* o 1951 Słonim.Poezje 363, DOR *Lepiej smakowała, niż nektary z nieba, jajecznicza i kromka rumianego chleba.* – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **2)** ‘angenehm sein’ – ‘być przyjemnym, miłym’: Mitte 15. Jh. R XXII 236, STP *Tho ma bicz dawno darem ducha swyżętego, gemu dzyeyą dar mądrosczi, gen gest w tem, komu pan bog tako, yako gest, smakuge.* o (†ca.1529) 1578 BierEz R2, SPXVI *Nic nie smákuie w niewoli.* o 1539 WróbŻońt 004, SPXVI *Dates mi to aby mi dobroc smakowała.* o (†1581) 1601 SzarzRyt A2v, SPXVI *Komu ták będzie dostátkiem smákowác Złoto / sceptry / stawá / rofkosz.* o (1607) 1608 Groch.W. 23, L *Gdzie wykład według litery niebardzo smakował, rozumienie duchowne brać się musiało.* o (1611) 1767 Krom. 397, L *Wszyftkim zdanie smakowało Tęczynińskiego.* o 1727 Łoski Lutnia C 1v *Że się bárdziej iey słuchać, niżeli ieść chćiało, / Bo słowa nie wyrzekłá, by nie smakowało.* o 1772 Zab.VI/1 185, DOR *Praca bowiem nie może smakować ludziom zniewieściatym i cale zatopionym w rozkoszach.* o 1769–1777 Zab. 11 207, L *Nic nędznemu nie smakuie Srogą gorycz wszędzie czuie.* o (1854–1855) 1948 Krasz.Chata I–II 194, DOR *Po długiej włóczędze, po cygańskim życiu smakował jej zbytek, wczas i atmosfera dostatków, która ją otaczała.* o (1890) 1948–1952 Prus Lalka I 24, DOR *Jejmości zawsze smakowali utáni.* – STP, SPXVI, L, SWIL, DOR. **3)** ‘einen Geschmack haben’ – ‘mieć jakiś smak’: 1534 FalZioł IV 34d, SPXVI *Grzbiethowe [mięso ryby zwanej wisza] smakuie iako wołowe.* o 1543 RejRozpr I 3v, SPXVI *Bo każdemu według spráwy Rozno smákuią potráwy.* o vor 1764 TR *cebulą to smakuie.* o 1950 Jaroch.Liście 290, DOR *Kawy nie tknę, papieros nie wiem, jak smakuie.* o 1952 Żukr.Dni 76, DOR *Powietrze było kwaśne od wyziewów, smakowało spalonym prochem.* – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR. **4)** ‘kosten, den Geschmack von etw. bestimmen, den Geschmack von etw. genießen’ – ‘próbować, określać smak czegoś, delektować się smakiem czegoś’: 1550 HistAl K4, SPXVI *niektore [rzeczy] przez dotykánie czuiemy / á infze też przez vkufzenie smakuieemy.* o 1575 CzechRozm 261v, SPXVI *Ale iż chleb*

y wino / nie inákfze być widzimy [...] wieczzerzáiąc / iedno iákiefmy widzieli y smákowáli przed wieczzerzą. o 1588 Calep 945a, SPXVI *Sapio – Smakuie, kofztuię.* o 1674–1684 Szem.Sum. 241 *Ach, biedna nasza i licha wolności. / Więcej masz jadu w sobie niż słodkości. / Smakujem wszyscy, ze “wolno” mówimy / Aż nadto “wolno” mówiąc się trujemy.* o (1884) 1949–1951 Sienk.Ogn.III 62, DOR *Podniósł głowę i mrużąc oczy, mlaskając wargami, począł smakować trunek.* o (1904) 1907 Gomul.Ciury I 79, DOR *Heine to poeta życia i użycia. Smakuie wszystkiego, co dobre, i doznanyimi wrażeniami dzieli się z czytelnikiem.* o (1948) 1949 Brosz.Oczek. 49, DOR *Stefan smakował papierosa.* – SPXVI, CN, TR, SWIL, SW, DOR. **5)** ‘etw. erfahren’ – ‘doświadczać czegoś’: 1566 GórnDworz Bb7v, SPXVI *mielifmy nieiáko dochodzić / y smákowác onych rzeczy niewidomych.* o 1586 PudlFr 33, SPXVI *gdy chcę smákowác wszystkie ludzkie spráwy / Baczę dobrze / iż przyiażń iest skarb lepszy wagi Niż pieniądze.* o 1595 PowodPr 35, SPXVI *pochwaláią tám Alkoram [...] iáko dobrze trzyma o BOgu / y o Pánu Kryltušie / y o inszych rzeczách ktore tám sobie smákuią.* o [LBel.] 1684 W.Koch.Dz.B. 242 *Słucha Rugier nauk zdrowych, dziwnie się buduje, / Droę prostą zbawienia i prawdy smakuje.* – nur SPXVI. **6)** ‘Gefallen finden an etw.’ – ‘lubić coś, mieć upodobanie do czegoś’: (1684) 1983 W.Koch.Dz. B. 23 *Rynald tak sobie smakuje Angelikę i tak ją okrutnie mituje.* o 1706 Chrościń.Laurus B9 *[[serafini]] Zá naywyższą maią Cię Krolową. Y pod twą sobie smakuiający władzą Rzefze [...] do Ciebie prowadzą.* o vor 1764 TR *przykry smak w tym uśmakował, chleb Polski smakowali.* o 1769–1777 Zab. 12 267, L *Mądrzy ludzie w dowcipnych żartach smakuia.* o (1853) 1900 Kaczk.Murd.II 60, DOR *Pili i smakowali sobie w tym moim winku, co mnie bardzo cieszyło.* o (1931) 1949 Boy Znasz. 48, DOR *Dowcip smakował i cenil jak mało kto; określenia jego krążyły z ust do ust, były żywą krytyką kształtującą opinię.* – CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **7)** ‘Geschmackssinn haben’ – ‘mieć zmysł smaku’: [hapax] vor 1764 TR *chory iefzcze nie smakuie.* – CN, TR, L, SWIL, SW. **Etym: 1)** mhd. *smacken* v., ‘schmecken’, LEX, nur für Inh. 1, 3, 4. **2)** nhd. *schmacken* v., ‘einen Geschmack haben; kosten, prüfen; genießen’, GRI, nur für Inh. 3, 4, 6. **3)** nhd. *schmecken* v., ‘einen (angenehmen) Geschmack haben; probieren, kosten; Geschmackssinn haben’, GRI, nur für Inh. 1, 3, 4, 7. **Konk:** *gustować* v. imp., bel. seit 1862, DOR, zuerst geb. SW. **Der:** *smakowity* adj., (†1611) 1613 SyrZiel 934, SP17, nur für Inh. 1; *smakowny* adj., (1614) 1754 Otw.Wirg. 473, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 2, 6; *zasmakować* v. pf., (1625) 1626 Falib.Dys. X, L, zuerst geb. CN, nur für Inh. 2, 6; *rozsmakować się* v. pf., 1780–1786 Nar.Hist.7 95, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3, 4, 6; *dosmakować się* v. pf., bel. seit 1583, zuerst geb. BAN, nur für Inh. 1, 3, 4, 6; *posmakować* v. pf., (1884) 1949–1951 Sienk.Ogn.II 67,

DOR, zuerst geb. BAN, nur für Inh. 1, 2, 3, 4, 6; *osmakować* v. pf., bel. seit 1603 (1607), zuerst geb. BAN, nur für Inh. 1, 3; *wysmakować* v. pf., †1889 Byk., SW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *przysmakować* v. pf., zuerst geb. SW, nur für Inh. 1, 3. ❖ Ahd. *smecchen* wird von *smac* abgeleitet (GRIMM). Die Datierung von poln. *smak(a)* einerseits und *smakować* andererseits spricht für eine getrennte Entlehnung des Substantivs und des Verbs, was die spätere gegenseitige Beeinflussung nicht ausschließt.

« zurück blättern vor »